

Gramatika čínštiny 2

KSCA005

8

obsah

- trpný rod (pasivum) YD 194-198; CCG 209-225
- trvání času vyjadřující absenci dané činnosti po určitý čas
- slovesná přípona zhe 着
- vyjádření průběhovosti
- 好、难、容易 + V

Trpný rod YD 194-198; CCG 209-225

- rod činný (aktivum): děj, který od podmětu vychází (někdo něco dělá)
- rod trpný (pasivum): děj, kterým je podmět zasažen (někomu se něco děje)

Nejběžnější způsob vyjádření pasiva v čínštině neobsahuje žádný formální marker pasiva. CCG 210-217

Že jde o pasivum, poznáme z kontextu: Pokud je **podmět** takový, že nemůže vyvinout činnost vyjádřenou slovesem, je sloveso v trpném rodu.

这些字写错了。 Tyto znaky jsou napsány špatně.

ALE! **我**把这些字写错了。 Tyto znaky jsem napsal špatně.

材料都准备好了。 Materiály jsou připraveny.

ALE! **秘书**准备好了材料。 Sekretářka připravila materiály.

Pasivní konstrukce s 被/叫/让/给 CCG 217-221

- 被/叫/让/给 jsou prepoziční slovesa
- vyjadřují původce děje

aktivum

哥哥打了弟弟。

Starší bratr udeřil mladšího.

pasivum

弟弟被哥哥打了。

Mladší bratr byl udeřen starším.

patiens (dějem zasažený) + 被/叫/让/给 + agens (původce děje, konatel) + sloveso + nějaký další element (nejčastěji modifikátor nebo 了)

我做的饭被狗吃了。 Jídlo, které jsem udělal, bylo snědeno psem.

他昨天买的啤酒被妈妈喝完了。 Pivo, které si včera koupil, bylo vypito maminkou.

热狗被男孩吃了。 Hot dog byl sněden chlapcem.

他被警察抓了。 Byl chyten policií.

他被父母骂了。 Bylo mu vynadáno rodiči.

他是被谁打的？ Kým byl zmlácen?

那个孩子被老师批评了。 Tamto dítě bylo kritizováno učitelem.

Pozn.: Jak je vidět z uvedených překladů, fakt, že je věta v čínštině v pasivu, nutně neznamená, že se hodí pro překlad české pasivum. Normálně se zeptáme „Kdo ho zmlátil?“

Pozn.: Trpný rod vyjádřený pomocí 被/叫/让/给 má výraznou tendenci k použití ve větách s negativními konotacemi (něco se zkazilo, rozbilo, spálilo, někdo byl zbit, kritizován, chycen...).

饭被我煮坏了。 Rýže byla mnou vařením připálena. - **správně**

~~饭被我煮好了。 Rýže byla mnou pěkně uvařena. - špatně~~

饭煮好了。 Rýže byla pěkně uvařena (povedlo se mi to). - **správně**

- pokud je původce děje **neurčitý**, vyjadřuje se pomocí podstatného jména 人, které pak překládáme jako „někdo“.

树上的梨子都让人偷了。 Hrušky na stromě byly někým ukradeny.

我的苹果被人压坏了。 Moje jablka byla někým pomačkána. (yāhuài压坏 = „mačkat a tím zkazit“, huài je výsledkový modifikátor.

- 被/叫/让/给 může též fungovat jako pouhý gramatický ukazatel trpného rodu (neuvádí pak původce děje, není preposičním slovesem).

菜被吃完了。 Jídlo bylo snědeno.

包被拿走了。 Taška byla odnesena (走 je zde výsledkový modifikátor s významem „zmizet s něčím pryč“)

自行车被骑走了。 Kolo bylo ukradeno. („odjeto pryč“)

被 jako gramatický ukazatel trpného rodu se může vynechat:

Rozdíl mezi oběma konstrukcemi lze vyjádřit pomocí distinkce **aktér – pozorovatel**

菜吃完了。 Jídlo bylo snědeno. (a sakra, na nás nezbylo – **aktér**)

菜**被**吃完了。 Jídlo bylo snědeno. (nezávislé konstatování – **pozorovatel**)

自行车骑走了。 Kolo bylo ukradeno. (kde je proboha moje kolo – **aktér**)

自行车**被**骑走了。 Kolo bylo ukradeno. (říká nevzrušeně policista – **pozorovatel**)

被 jako prepoziční sloveso rovněž implikuje **pozorovatele**.

菜被人吃完了。 Jídlo bylo někým snědeno. (nezávislé konstatování – **pozorovatel**)

叫/让/给:

Používají se stejně jako 被, jde o hovorovější varianty.

给 může též fungovat v kombinaci s 被/叫/让

你被/让/叫老板给炒鱿鱼了？ Ty jsi dostal od šéfa padáka?

Příklady s 叫/让/给 viz **CCG 218**.

- zápornka se vkládá **před** **prepoziční sloveso**

他**没被**炒鱿鱼。 Nebyl jsem vyhozen z práce.

大衣**没被**妹妹穿坏了。 Kabát nebyl sestrou obnošen.

Trvání času vyjadřující absenci dané činnosti po určitý čas

- klade se před sloveso

我三个星期没回家。 Tři týdny jsem nebyl doma.

我两年没去中国。 Dva roky jsem nebyl v Číně.

我一年没学中文。 Rok jsem se neučil čínštinu.

Srov.:

我学了一年汉语了。 Učím se už rok čínštinu.

Slovesná přípona zhe 着

1) ukazatel trvání slovesného děje

她在外面等着你。

Čeká venku na tebe.

他一个人在屋子里哭着。

Sám uvnitř (dosl. v místnosti) pláče.

你慢慢吃吧，我等着你。

Jez pomalu, počkám na tebe.

他的父亲还活着吗？

Žije ještě jeho otec?

2) ukazatel děje, který přešel ve stav

他一个人在那边站着。 Stojí tam sám.

A: 开门! B: 门开着呢! A: Otevři dveře! B: Dveře jsou otevřené.

• věty existence (věty s **lokativním podmětem**)

墙上挂着一张地图。 Na stěně visí / je pověšená mapa.

外面站着一个人。 Venku někdo stojí.

桌子上放着两本书。 Na stole leží / jsou položené dvě knihy.

3) ukazatel děje, který probíhá současně s jiným dějem

你可以坐着回答。

Můžeš odpovědět vsedě.

他常常看着书吃饭。

Často si při jídle čte.

我喜欢听着音乐休息。

Rád odpočívám při poslechu hudby.

Vyjádření průběhovosti

- 1) vido-časová slovesná přípona zhe 着 (viz předchozí slajdy)
- 2) adverbia zài 在, zhèng 正, zhèngzai 正在 = „právě“ - opakování
- 3) větná částice ne 呢 - opakování

2) adverbia zài 在, zhèng 正, zhèngzai 正在 = „právě“

YD 157

他在写信。

他正写信。

他正在写信。

Právě píše dopis.

他在跳舞。

你正在做什么？

他正进火车去。

(Právě) tancuje.

Co (právě) děláš?

Nastupuje (právě) do vlaku.

3) větná částice ne 呢

YD 223

A: 你做什么呢? B: 看书呢。

学生们正上课呢。

老师还没吃饭呢。

车还没开呢, 你快上吧!

A: Co děláš? B: Čtu si.

Studenti jdou právě na vyučování.

Učitel ještě nejí.

Auto ještě nejede, rychle nastupuj!

- je možné kombinovat

我们正吃着饭呢，他来了。

学生们正上课呢。

Právě jsme jedli, když přišel.

Studenti právě jdou na vyučování.

好、难、róngyì 容易 + V

Některá **adjektiva** se mohou klást před **sloveso** a výsledná složenina se chová jako adjektivum:

这条路不好走。 Po této cestě se špatně chodí

中文很难学。 Čínština se těžko učí. („je těžká na učení“)

这个问题很容易懂。 Na tomto problému není nic složitého. („je lehký na pochopení“)

好吃 = „dobrý k jídlu“

好看 = hezký („dobrý na dívání“)

...